

Verslag themasessie Congres Steunpunt Opleidingsscholen, Doorn, 2 juni 2015

‘Samen sterker: strategische samenwerking’

Onder leiding van Jos Hulsker (Senior beleidsmedewerker OMO)

Inleiding

Deze themasessie maakt deel uit van een serie sessies waarin gediscussieerd wordt over de toekomstvisie op het samen opleiden en professionaliseren. Deze serie sessies wordt door het Steunpunt Opleidingsscholen gefaciliteerd en georganiseerd, in nauwe samenwerking met Jos Hulsker en Ton Roelofs.

Eind 2014 gaf Ton Roelofs een lezing bij de VO-raad over de opleidingsscholen getiteld ‘Een ongemakkelijke inblik in ...’. Naar aanleiding hiervan is Jos Hulsker met Ton in gesprek gegaan. Dit heeft geresulteerd in een in februari 2015 gepubliceerde dialoog getiteld ‘Perspectief op een bestendige samenwerking bij OIDS’. Tijdens een speciale themabijeenkomst van het Steunpunt op 21 mei 2015 zijn Jos Hulsker en Ton Roelofs met belangrijke stakeholders uit de VO-sector om de tafel gegaan met als doel om nog helderder te krijgen waaróm we samen opleiden en wat we willen bereiken met samen professionaliseren.

Tijdens de vervolgsessie op 2 juni, zijn de conclusies uit de gesprekken van eind 2014 en 21 mei besproken met bestuurders, directeuren en programmamanagers van opleidingsscholen, zowel vanuit de lerarenopleidingen als de scholen. De meeste deelnemers waren niet bij de eerdere sessies in december en mei aanwezig, vandaar dat de bevindingen van de eerdere sessies in december 2014 en mei 2015 op 2 juni met de deelnemers zijn besproken en getoetst. Ook is aan de hand van een aantal vragen voortgebouwd op de sessie van 21 mei, resulterend in aanbevelingen voor de toekomst die aan het bestuur van de VO-raad zullen worden aangeboden. Dit verslag beschrijft de belangrijkste discussies en bevindingen van de sessie op 2 juni 2015.

Achtergrond

Jos Hulsker start de themasessie met een toelichting op het proces, de achtergronden, de scenario's en een [theoretische onderbouwing met inzichten uit de netwerktheorie](#). Ook presenteert hij de opvallendste bevindingen uit de eerdere sessies in december 2014 en mei 2015, waarin onder andere gesproken is over de verschillende scenario's voor het samen opleiden, namelijk:

- Scenario A: schoolgebonden werkplekleren
- Scenario C: interinstitutioneel professionaliseren

Uit beide sessies kwam naar voren dat er onder de deelnemers een voorkeur bestaat voor *zowel* scenario A als scenario C. Tevens kwam uit de eerdere sessies naar voren dat scenario A niet per se leidt tot schoolinnovatie en dat scenario C gelijk staat aan schoolinnovatie. Tijdens de eerdere sessies kwam de vraag naar voren hoe de doorlopende professionaliseringslijn in scenario C het beste vormgegeven kan worden.

Jos brengt in de sessie een voorbeeld uit Engeland in, waarbij ze voor alle fasen van ontwikkeling van docenten profielen hebben ontwikkeld, zie [advanced skills teacher standart](#), [excellent skills teacher standart](#) en [post threshold standarts](#). Deze profielen worden gebruikt als basis en houvast voor het vormgeven van de doorlopende professionaliseringslijn. Het gaat om een voorbeeld dat laat zien dat een doorlopende professionaliseringslijn kennelijk een internationaal behoefte is. Jos wijst erop dat de manier waarop dit in Engeland wordt aangepakt is niet per se onze weg hoeft te zijn.

Tenslotte presenteert Jos verschillende modellen om de verhouding tussen scholen en lerarenopleidingen te schetsen, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen het servicemodel, het complementair model en het co-operatief model. Hierbij wordt benadrukt dat scholen en instituten in het co-operatief model ook complementair zijn: je komt met elkaar op een hoger niveau.

Discussie

De discussie over de scenario's wordt voortgezet met de deelnemers. Jos stelt de vraag: Wat is het probleem bij scenario A en scenario C en hoe kan het probleem worden geduid? Hieronder worden kort de uitkomsten van de discussie over beide scenario's geschetst.

Scenario A:

- ➔ Als beeld kan bij dit scenario een 2-onder-1 kapper met tussendeuren worden geschetst; je werkt als instituten en scholen naast elkaar.
- ➔ Het probleem of doel in dit scenario heeft vooral betrekking op de kwaliteit van de opleiding van de student, waarbij meer praktijkrelevantie in de opleiding wordt bereikt.
- ➔ Het probleem bij dit scenario wordt getypeerd als complex.
- ➔ Dit scenario draagt niet noodzakelijkerwijs bij aan de ontwikkeling van de school; het is meer gericht op oplossen van het probleem van de lerarenopleiding (de verbinding theorie / praktijk in de initiële opleiding).
- ➔ Bij scenario A gaat het om het opleiden en begeleiden van goede, startbekwame docenten.
- ➔ De werkwijze bij dit scenario is meer aanbod gestuurd.

Scenario C:

- ➔ Als beeld kan bij dit scenario één woning worden geschetst met heel veel ruimte voor overleg en ontmoeting; je werkt echt mét elkaar.
- ➔ Het probleem of doel in dit scenario is breder. Het gaat er niet alleen om dat studenten van de initiële opleiding zich praktijkrelevant ontwikkelen, dit wordt in lijn gebracht met de ontwikkeling van zittende docenten en de ontwikkeling van de school én het instituut.
- ➔ Het probleem bij dit scenario wordt getypeerd als wicked.
- ➔ Voor dit scenario is een blik naar buiten nodig. Welke middelen én kennisbronnen zijn nodig voor dit scenario? Dit vraagt het (flexibel) betrekken van andere partners.
- ➔ Bij scenario C gaat het om het opleiden en begeleiden van (continu) lerende docenten (gedurende de hele loopbaan).
- ➔ De werkwijze bij dit scenario is vraaggericht.

Scenario C

Na de pauze wordt verder ingezoomd op scenario C. Wat is de P van het scenario van het interinstitutioneel professionaliseren vanuit het perspectief van de VO-scholen en vanuit het perspectief van de lerarenopleidingen?

Vanuit de VO-scholen:

De scholen willen de doorlopende ontwikkeling van de docent leren beter te organiseren. Docentontwikkeling en schoolontwikkeling zijn het belang van de scholen. Hierbij is het van belang dat zo vraaggestuurd als mogelijk wordt gewerkt. Naast vraaggestuurd speelt de co-productie en complementariteit in de samenwerking met de lerarenopleiding een rol. In dit scenario worden de eisen en wensen voor de toekomst in goed overleg tussen scholen en lerarenopleiding bepaald en gedeeld, zodat er een gezamenlijke opleiding ontstaat.

Vanuit de lerarenopleidingen:

- ➔ Er is geen eenduidig antwoord omdat het een wicked probleem betreft.
- ➔ Vanuit de lerarenopleiding werd naar voren gebracht om bij voorkeur te praten over 'doelstelling' in plaats van over 'probleem'. In scenario C heb je als lerarenopleider wellicht niet direct een probleem, maar wel duidelijke doelstellingen die je samen wilt bereiken.
- ➔ De primaire opdracht van de lerarenopleidingen is het afleveren van goede leraren; je kunt geen goede leraren afleveren als je niet heel sterk en expliciet in verbinding staat met de context waarvoor je opleidt. Je kan geen goede lerarenopleider zijn als je geen directe verbinding hebt met de praktijk. Op instituutniveau kun je niet adequaat ontwikkelen als je je niet verhoudt tot de instituten waartoe je opleidt.

Wat is nodig om scenario C te realiseren?

Vervolgens wordt gediscussieerd over de vraag wat nodig is om scenario C te kunnen realiseren. Dit vraagt:

- ➔ Een visie op leren die uitgaat van wederzijds leren: leren wordt volgens de deelnemers nog te veel benaderd vanuit het deficiëntie denken, met een hiërarchische kijk op leren (de beginnende professional leert van de ervaren professional). Scenario C vereist een visie op leren die uitgaat van wederzijds leren; het leren van en met elkaar. Ervaren docenten kunnen veel leren van en met jonge professionals en vice versa. Innovatie kan pas worden gerealiseerd als ook de kracht van beginnende professionals wordt benut. Dit vraagt een open houding; nieuwsgierigheid, los komen van waan van de dag.
- ➔ Het leren van en met elkaar moet op zowel individueel als collectief niveau plaatsvinden om scenario C te kunnen realiseren. Het individuele leren staat in verbinding met de collectieve ontwikkeling, bijvoorbeeld op team-, school- en instituutniveau.
- ➔ Voor zowel de scholen als de instituten is het van belang om expliciet te maken wat men wil bereiken met de deelname: de doelen en ook de belangen in de samenwerking moeten helder zijn. Op collectief niveau moeten gezamenlijke doelen worden geformuleerd. Je leidt *samen* goede docenten op. Deze wederkerigheid in leren vraagt ook voldoende ruimte voor ontmoeting en gesprek, zowel tussen als binnen de betrokken organisaties.
- ➔ Zowel binnen de scholen als binnen de lerarenopleidingen moet dezelfde opvatting over leren zijn. Alleen op die manier kun je elkaar versterken in het bereiken van scenario C.

- Scenario C vraagt een flexibele samenwerking. De samenwerking tussen instituten en scholen in dit scenario moet niet worden gezien als 'interinstitutioneel netwerk'; dit legt zaken te veel vast. 'Interinstitutioneel netwerken' dekt de lading beter. Scenario C vraagt een blik naar buiten. Als scholen en instituten moet je niet steeds de problemen met elkaar willen oplossen: je moet ook verder kijken, andere bronnen (flexibel) benutten en tijdelijke partnerschappen aangaan. Om dit te kunnen doen is metacognitieve zelfkritiek nodig: wat kan ik wel en wat kan ik niet?

Tenslotte

- Deze sessie maakt deel uit van een serie sessies over de toekomstvisie op samen opleiden en professionaliseren. Er zal zeer waarschijnlijk een vervolgsessie worden georganiseerd met zowel vertegenwoordigers van scholen als lerarenopleidingen.
- Op basis van de bevindingen uit deze sessies worden aanbevelingen geformuleerd, die worden aangeboden aan het bestuur van de VO-raad. Deze aanbevelingen zullen ook worden gepubliceerd op de website van het Steunpunt Opleidingsscholen.